

درك انسجام هدایتی در آیات قرآن از مسیر تدبر می‌گذرد

راه برطرف کردن اختلاف در نگاه اولیه به سوره‌ها تنها تدبر در آیات قرآن کریم است؛ اگر از تدبر مفهوم صحیحی به مخاطبان عرضه شود، همگی اذعان خواهند کرد که راه درك انسجام هدایتی در قرآن کریم تدبر است.

راه برطرف کردن اختلاف در نگاه اولیه به سوره‌ها تنها تدبر در آیات قرآن کریم است؛ اگر از تدبر مفهوم صحیحی به مخاطبان عرضه شود، همگی اذعان خواهند کرد که راه درك انسجام هدایتی در قرآن کریم تدبر است.

حجت‌الاسلام والمسلمین علی صبحی، مدیر مؤسسه قرآنی تدبر در قرآن کریم
حجت‌الاسلام والمسلمین علی صبحی، مدیر مؤسسه قرآنی تدبر در قرآن کریم، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) با بیان این‌که اگر يك سوره به‌عنوان واحدی منسجم در نظر گرفته شود مخاطب می‌تواند به هدف مورد نظر سوره برسد، اظهار کرد: اگر با هم دیدن يك سوره تأثیری در به هدف رسیدن آن نداشت، چرا خداوند اصرار در این‌گونه تقسیم‌بندی سوره داشت؟ اگر این مطلب مدنظر قاری قرآن قرار نگیرد، قرآن تبدیل می‌شود به کَشکولی از 6236 آیه که هر آیه در جای خود قصد دارد نقشش را ایفا کند.

صبحی با بیان این‌که این نظم و انسجام باید بر قرآن حاکم باشد، در غیر این‌صورت سخن قرآن و تفکیک آیات و سور، لغو و عبث خواهد بود، خاطرنشان کرد: هیچ مسلمان معتقدی قائل به کار لغو عبث از جانب خداوند نیست. البته این بحث يك لایه عمیق‌تری دارد و آن این‌که تمام عالم در نهایت انسجام و هدفمند است، حال قرآن کریم که تجلی خداوند در غالب الفاظ و جملات و کلمات است و پذیرش بی‌نظمی در قالب قرآن به‌نوعی نقص معرفت به خداوند بازمی‌گردد.

مدیر مؤسسه قرآنی تدبر در قرآن کریم در راستای بیان طرح و برنامه برای این‌که مردم با این نظم و انسجام در قرآن آشنا شوند، ادامه داد: اولاً خود قرآن تمامی مخاطبان خود را مکلف به دریافت این نظم و چینش و هماهنگی کرده است آنجا که می‌فرماید: «کِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ؛ این (کتابی) مبارک است که آن را به سوی تو نازل کرده‌ایم تا در (باره) آیات آن بیندیشند و خردمندان پند گیرند.> (ص/29) که تدبر در قرآن را به‌عنوان غایت انزال کتاب معرفی کرده است.

این استاد حوزه و دانشگاه با اشاره به آیه 68 سوره مبارکه مومنون ادامه داد: در آیه شریفه «أَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ أَمْ جَاءَهُمْ مَا لَمْ يَأْتِ آبَاءَهُمُ الْأَوَّلِينَ؛ آیا در [عظمت] این سخن نیندیشیده‌اند یا چیزی برای آنان آمده که برای پدران پیشین آنها نیامده است> و آیه شریفه «أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا؛ آیا به آیات قرآن نمی‌اندیشند یا [مگر] بر دلهایشان قفل‌هایی نهاده شده است> (محمد/24) این آیات همگی مخاطب را به تدبر در قرآن امر کرده است. حال ممکن است این سؤال مطرح شود که تدبر چه ارتباطی با بحث انسجام و هدایت قرآن دارد.

وی با بیان این‌که آیه شریفه «أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا؛ یا در [معانی] قرآن نمی‌اندیشند اگر از جانب غیر خدا بود قطعاً در آن اختلاف بسیاری می‌یافتند> (نساء/82) ارتباط انسجام آیات و تدبر در قرآن کریم را مشخص می‌کند، افزود: اختلاف به‌معنای ناهماهنگی در آیات و سور است. تدبر با فهم عدم اختلاف در قرآن صورت می‌گیرد. تدبر راهی است تا متوجه باشیم که در قرآن اختلاف نیست.

این محقق و قرآن‌پژوه با بیان این‌که باید به معنای اختلاف پرداخت تا منظور خداوند متعال از آن مشخص شود، تصریح کرد: واضح‌ترین معنای اختلاف تناقض است، اما این‌که در يك سوره آیاتی در کنار هم باشند، بدون این‌که هیچ‌گونه ارتباطی با یکدیگر داشته باشند نیز از مصادیق تناقض و اختلاف است.

واژه «تدبر> از ماده «دبر> به‌معنای پشت و پشت‌سر اشیاء است، واژه تدبر در هیئت تفعل مطاوعه باب تفعلیل

محسوب می‌شود، یعنی باب تفعّل در معنای پذیرش باب تفعیل است، با این تعریف اگر کسی بخواهد معنای تدبیر را بفهمد، ابتدا باید معنای تدبیر را متوجه شود

صیوحی با تأکید بر این که تدبیر در قرآن كمك می‌کند که اختلاف بدوی از قرآن برطرف شود، اظهار کرد: راه برطرف کردن اختلاف از نگاه اولیه به سوره‌ها تنها تدبیر در آیات قرآن کریم است که آیه 82 سوره مبارکه نساء به این مطلب اشاره دارد. اگر از تدبیر مفهوم صحیح و منسجمی به مخاطبان عرضه شود، همگی اذعان خواهند کرد که راه درك انسجام هدایتی در قرآن کریم تدبیر است.

وی با بیان این که واژه «تدبیر« از ماده «دبر« به معنای پشت و پشت سر اشیاء است، عنوان کرد: واژه تدبیر در هیئت تفعّل مطاوعه باب تفعیل محسوب می‌شود، یعنی باب تفعّل در معنای پذیرش باب تفعیل است، با این تعریف اگر کسی بخواهد معنای تدبیر را بفهمد، ابتدا باید معنای تدبیر را متوجه شود، همان طور که اگر کسی بخواهد معنای تعلم را بفهمد باید ابتدا معنای واژه تعلیم را متوجه باشد، زیرا تعلم قبول تعلیم است.

تدبیر در قرآن یعنی پذیرش تدبیر موجود در آن

این استاد حوزه و دانشگاه با تأکید بر این که هنگامی که خداوند متعال می‌فرماید در قرآن کریم تدبیر کنید یعنی تدبیر موجود در قرآن را بپذیرید، ادامه داد: حال تدبیر موجود در قرآن چیست. در پاسخ باید گفت واژه تدبیر یعنی «جعل الشیء عقیب الشیء« چیزی را پشت سر چیز دیگر قرار دادن. حتی تدبیر امور خانه یعنی تنظیم و برنامه‌ریزی در راستای انجام امور منزل.

این محقق و قرآن‌پژوه افزود: تدبیر در قرآن در سه معنا استفاده می‌شود، اول به معنای «جعل الکلمه عقیب الکلمه« یعنی کلمات قرآن را خداوند پشت سر هم قرار داده است که از این ترتیب آیات حاصل شده است. معنای دوم تدبیر در قرآن «جعل الآیه عقیب الآیه« است که از تدبیر آیات قرآن سوره حاصل شده است.

مدیر مؤسسه قرآنی تدبیر در قرآن کریم در ادامه تصریح کرد: معنای سوم تدبیر «جعل السوره عقیب السوره« است که از این کار مجموعه قرآن تنظیم شده است که امیرمؤمنان (ع) فرمودند: «القرآن جاء کله کالکلمة الواحدة« یعنی همه قرآن همچون یک کلمه نازل شده است. این مطلب قاری قرآن را به فهم و تدبیر سوره‌های قرآن کریم می‌رساند و می‌شود مصداق این روایت شریف که می‌فرماید «هرکس قرآن بلد باشد مانند آن است که نبوت در پیشانی او درج شده باشد الا این که وی نبی نیست«.